

HISTORIA ODDZIAŁU TORUŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ELEKTRYKÓW POLSKICH (1921-2021)

Aleksandra KONKLEWSKA¹, Jerzy HICKIEWICZ², Piotr RATAJ³, Przemysław SADŁOWSKI⁴

1. Oddział Toruński SEP
e-mail: konklewska@interia.pl
2. Pracownia Historyczna SEP
e-mail j.hickiewicz@zw.po.edu.pl
3. Pracownia Historyczna SEP
e-mail: piotr.rataj33@wp.pl
4. Pracownia Historyczna SEP
e-mail: przemyslawsadlowski@gmail.com

Streszczenie: W artykule przedstawiono najważniejsze wydarzenia ze stuletniej działalności Oddziału (Koła) Toruńskiego SEP, które choć początkowo nieliczne odegrało dużą rolę w historii Stowarzyszenia. Koło powstało w 1921 r. Inicjatorem i głównym motorem jego działalności był pierwszy prezes A. Hoffmann, działacz niepodległościowy, wybitny inżynier elektroenergetyk, później profesor. Druga wojna światowa wstrzymała działalność Oddziału. Po jej zakończeniu nie powstał samodzielny Oddział, lecz koła z Torunia i okolic zostały włączone w skład Oddziału Bydgoskiego SEP. W 1975 r., udało się reaktywować Oddział Toruński z prezesem K. Strzeńniewskim. Doszło wtedy do bujnego rozkwitu Oddziału, zahamowanego transformacją ustrojową na przełomie lat 80. i 90. Oddział przetrwał te trudności. W artykule opisano krótko dalsze losy Oddziału, aż do czasów współczesnych.

Słowa kluczowe: Historia, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Oddział Toruński SEP, Alfons Hoffmann

1. WSTĘP

Oddział Toruński Stowarzyszenia Elektryków Polskich (dalej OT) powstał w 1921 r., jako jeden z pierwszych oddziałów Stowarzyszenia i od początku istnienia wyraźnie wyróżniał się swą działalnością. Historia Oddziału związana jest z elektryfikacją Pomorza, a w szczególności Torunia i Ziemi Toruńskiej. Rozpoczęła się ona jednak, kiedy te ziemie w wyniku zaborów, pozostawały jeszcze pod administracją niemiecką. Wtedy pojawiła się na tym terenie łączność telefoniczna, linie telegraficzne nawet o zasięgu światowym, wybudowano elektrownie w Toruniu i Grudziądzu, miasta uzyskały oświetlenie elektryczne. Tramwaje konne w Grudziądzu i Toruniu zostały zastąpione elektrycznymi. Nie było tu polskiego szkolnictwa elektrotechnicznego. Najbliższą wyższą uczelnią techniczną była niemiecka uczelnia w Gdańsku, w której kształcili się też nieliczni Polacy. Jednym z absolwentów tej uczelni w 1911 r. był urodzony w Grudziądzu Alfons Hoffmann (1885-1963) [1], który wkrótce okazał się niezwykłą postacią polskiej elektrotechniki, a wcześniej wyjątkową postacią Pomorza. Początkowo łączył on działalność patriotyczną z umacnianiem polskiego języka poprzez działalność w ruchu śpiewaczym, a po odzyskaniu przez

Polskę niepodległości rozpoczął na terenie Pomorza działalność zawodową. To właśnie pod jego kierunkiem powstała na tym terenie elektrownia wodna Gródek, a później z jego inicjatywy elektrownie: wodna Żur i węglowa w Gdyni (z generatorami o napięciu 15 kV), to on był twórcą pierwszego na ziemiach polskich systemu elektroenergetycznego od Torunia po Gdynię, w którym jako napięcie linii przesyłowych zastosowano napięcie 60 kV. Był też pionierem polskiej elektrotermii, twórcą fabryki grzejników i propagatorem zastosowań grzejnictwa elektrycznego.

Rys. 1. Alfons Hoffmann (źródło: „Przegląd Elektrotechniczny”, 1930, z. 12, s. 300)

2. ODDZIAŁ (KOŁO) TORUŃSKIE W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM I OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

Alfons Hoffmann był też dominującą postacią wśród działaczy stowarzyszeniowych Pomorza. Z jego inicjatywy doszło do spotkania 27 lutego 1921 r. w restauracji Loewenbreaux (Pod Lwem) przy ul. Łaziennej 19, podczas którego założono Koło Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich w Toruniu [2, 3]. Szybko okazało się, że 10-osobowe Koło potrafiło organizować ogólnopolskie inicjatywy A. Hoffmanna. Pierwszą był zorganizowany w październiku 1921 r., w Toruniu, trzydniowy II Ogólnopolski Zjazd Elektrotechników. Zjazd otwarto w Dworze Artusa. Nakreślono na nim kierunki rozwoju elektryfikacji i przemysłu elektrotechnicznego w Polsce, jako najbardziej pilne zagadnienia w polskim życiu elektrotechnicznym po odzyskaniu niepodległości. Na Zjeździe, podczas Nadzwyczajnego Zgromadzenia Delegatów, oficjalnie przyjęto do SEP Koło Toruńskie [3, 4]. Omawiano też sprawy rozwoju łączności i tworzonego wówczas słownictwa elektrycznego. Zaangażowanie ówczesnych działaczy i mieszkańców Torunia dobrze pokazuje taki fakt. Wraz ze Zjazdem zorganizowano społecznie skromną wystawę polskiego przemysłu elektrotechnicznego. Miejscem wystawy było prywatne mieszkanie odstąpione bezpłatnie przez właścicieli na czas wystawy, a przychody z wystawy pokryły znaczącą część kosztów Zjazdu. Zjazd zakończył się wycieczką do Gródka.

Kolejnym ważnym ogólnopolskim wydarzeniem, zorganizowanym przez (liczące 16 członków) Koło Toruńskie w 1928 r., było VIII Zgromadzenie Delegatów Kół SEP w Toruniu [3, 4]. Ukształtowało ono Stowarzyszenie na wiele lat. Opracowano wtedy nowy statut (zatwierdzony w styczniu 1929 r.). Do ważniejszych zmian w statucie należały: zmiana nazwy na Stowarzyszenie Elektryków Polskich, wprowadzenie corocznych Walnych Zgromadzeń Członków (zamiast Zgromadzeń Delegatów Kół), utworzenie Oddziałów SEP z większą autonomią zamiast Kół, zmiana nazwy władzy wykonawczej z Zarząd SEP na Zarząd Główny SEP, zorganizowanie Sekretariatu Generalnego. Reorganizacja Stowarzyszenia doprowadziła do jego rozkwitu w latach 1928-1939. Warto podkreślić, że w trakcie tego Zgromadzenia przyjęto do SEP nowo powstałe Koło Bydgoskie. W 1928 r. oprócz wcześniej wspomnianego VIII Zgromadzenia Delegatów SEP w Toruniu, Koło zorganizowało również Walne Zgromadzenie Członków Związku Elektrowni Polskich. Oba zjazdy zakończyły się wycieczką do Gdyni w celu zwiedzenia pierwszych w Polsce urządzeń portowych oraz stacji energetycznej „Gródek” 60/15 kV Grabówek zasilającej port.

Kolejną trzecią ogólnopolską inicjatywą prezesa A. Hoffmanna było zorganizowanie w 1938 r., wspólnie z Oddziałem Wybrzeża Morskiego X Walnego Zgromadzenia SEP, które rozpoczęło się w Gdyni, odbywało na statku M/S Piłsudski i połączone było z wycieczką do Szwecji, w której brało udział 773 uczestników [3, 4].

Oprócz działalności ogólnopolskiej Oddział prowadził też aktywną działalność statutową na swoim terenie. Oprócz bieżących spraw organizowano odczyty i wycieczki. Ponadto współpracowano z Polskim Komitetem Elektrotechnicznym przy opracowaniu przepisów. Przygotowywano normy elektrotechniczne oraz nowe polskie

słownictwo. Większość członków Oddziału pracowało w PEK „Gródek”, która była członkiem zbiorowym SEP. Ponadto członkami Oddziału Toruńskiego byli reprezentanci takich toruńskich instytucji jak: Urząd Wojewódzki, Elektrownia, Gazownia, Tramwaje, Pomorska Rozgłośnia Polskiego Radia, Urząd telegraficzno-telefoniczny oraz elektrownie Pomorza. Oddział rozwijał się, liczba członków wzrastała. W dwudziestoleciu międzywojennym Prezesami Oddziału (Koła) Toruńskiego byli: A. Hoffmann (1921-30 oraz 1937-38), Jerzy Krokos (1930-33), Stanisław Gieszczykiewicz (1933-34), Janusz Zambrzycki (1934-35), Kazimierz Kopecki (1935-36), Tadeusz Jeleński (1936-37), Hubert Karbowski (1938-39). W 1937 r. A. Hoffmann został wybrany na Prezesa całego SEP. Na początku 1939 r. według zachowanej imiennej listy w Oddziale Toruńskim było 32 członków [5, 6].

Okres II wojny światowej wstrzymał działalność Oddziału. Toruń wraz z całym województwem został włączony do tzw. Reichu. Rozpoczął się hitlerowski terror. Działalność społeczna została zakazana. Cześć członków SEP znalazła się poza granicami kraju lub emigrowała do Generalnej Guberni. Niektórzy zostali wywiezieni do obozów koncentracyjnych lub jenieckich. Losy wielu członków Oddziału, jak również rodziny Hoffmannów były tragiczne.

3. OKRES POWOJENNY

Bezpośrednio po wojnie nie doszło do reaktywacji Oddziału Toruńskiego, utworzonego z inicjatywy A. Hoffmanna, który jako przedwojenny działacz gospodarczy i społeczny nie był popierany przez powojenne władze administracyjne i partyjne. Reaktywowano natomiast w 1946 r. młodszy Oddział w Bydgoszczy, mieście o większej liczbie mieszkańców, wśród których przeważali robotnicy, podczas gdy w Toruniu sporą grupę stanowili nauczyciele i urzędnicy. W tej sytuacji przedwojenni nieliczni działacze SEP tacy jak: Henryk Łubiński, Tadeusz Bocheński, Tadeusz Bartosiak, Zdzisław Bitner, Leon Janowski, rozpoczęli działalność tworząc koła na terenie Torunia i Ziemi Toruńskiej w strukturze Oddziału Bydgoskiego. W 1949 r. z inicjatywy Zdzisława Bitnera (1909-1997), absolwenta Państwowej Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Poznaniu, reaktywowano działalność Koła Terenowego w Grudziądzu.

Jako pierwsze w Toruniu powstało w 1954 r. Koło przy Zakładzie Sieci Elektrycznych (potem Zakładzie Energetycznym) w Toruniu. Inicjatywę jego utworzenia podjęli również absolwenci PWSBMiE Lucjan Paschke (1910-1987) i Konrad Dombrowski. Pierwszym przewodniczącym Koła został jednak dyrektor Zakładu Władysław Kujawa. Następne, powstałe w 1956 r. było Koło przy Pomorskich Zakładach Wytwórczych Aparatury Niskiego Napięcia (potem Aparatury). Później powstały kolejne koła, a wśród nich: Koło Terenowe nr 1 w Toruniu (1970 r.) i Koło Zakładowe przy Elanie (1973 r.). Rozpoczęła się działalność rzeczoznawcza i szkoleniowa. W 1960 r. powołano komisje kwalifikacyjne w Toruniu i Grudziądzu, w 1961 r. zebrał się zespół rzeczoznawców w Toruniu. W 1964 r. utworzono w Toruniu poradnię energetyczną. Organizowano seminaria i konferencje. Zwiększała się liczba członków SEP, w 1972 r. na terenach Ziemi Toruńskiej liczba ich dochodziła do 400, a najliczniejszymi były koła: przy PZWANN (80 członków), przy Rejonowym Urzędzie Telekomunikacyjnym w Toruniu (72 członków),

przy Zakładzie Energetycznym w Toruniu (53 członków) oraz Koło Terenowe nr 1 w Toruniu (49 członków). Nic więc dziwnego, że nasilały się próby reaktywacji Oddziału Toruńskiego, który miał piękną przeszłość i silne aktywne koła w strukturze Oddziału Bydgoskiego. Powołano Komisję Koordynacyjną SEP w Toruniu w celu reaktywacji. Jednak starania działaczy w szczególności Mariana Wysińskiego i Jerzego Krauze (1930-2016) napotykały jednak stale na sprzeciw władz.

Rys. 2. Zdzisław Bittner (źródło: E. Cadler, E. Kaczmarek, *Zdzisław Bittner (1909-1997)* udostępnione na stronie internetowej: <http://woldenberczycy.pl>)

4. REAKTYWACJA ODDZIAŁU I KADENCJA KAZIMIERZA STRZEŚNIEWSKIEGO (1975-1987)

Pomocną okazała się przeprowadzona w 1975 r. reforma administracyjną kraju i powstanie województwa toruńskiego. Po wielu dyskusjach dotyczących spraw formalnych i programowych reaktywowano Oddział. W dniu 24 sierpnia 1975 r. Zarząd Główny SEP podjął uchwałę o utworzeniu Oddziału Toruńskiego SEP [2]. W dniu 29 października 1975 r. w Sali Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu odbyło się I Walne Zgromadzenie Delegatów SEP z województwa toruńskiego, na którym wybrano władze Oddziału. Prezesem jednogłośnie wybrano Kazimierza Strześniewskiego (1929-1997), a jego pierwszym zastępcą został Jerzy Krauze [2]. Oddział ten powstał jako pierwszy, po nowym podziale administracyjnym kraju. K. Strześniewski okazał się najdłużej działającym prezesem Oddziału. Czterokrotnie wybierany na kolejne kadencje pełnił funkcję prezesa od 1975 r. do 1987 r. W pierwszych latach jego kadencji koła Oddziału miały wsparcie państwowych zakładów, przy których działały. W tym okresie nastąpił też szybki rozwój samodzielnego Oddziału i znacząca intensyfikacja działań rozpoczętych przed 1975 r. W latach 1979-80 wzrosła liczba członków Oddziału, przekraczając 1200. Koła Oddziału zajmowały wysokie miejsca w ogólnopolskich konkursach kół. Przykładowo Koło Zakładowe Apator w ogólnopolskim współzawodnictwie w grupie kół dużych zdobyło I miejsca w latach 1976-1983. W 1979 i 1982 r. uzyskało proporzec przechodni za trzykrotne zwycięstwo [7].

Zainteresowania historyczne K. Strześniewskiego zapewne przyczyniły się do zorganizowania przez OT w 1979 r. wielkiej konferencji historycznej dedykowanej

60-leciu powstania SEP. Na jego kadencję przypadł okres stanu wojennego od 1981 do 1983 r., który ograniczył działalność stowarzyszeniową. Koła, a zwłaszcza działające przy dużych zakładach, jak Apator, Elana, Zakład Energetyczny, uczestniczyły w ruchu solidarnościowym. Niektórzy z członków OT zaangażowani w przemiany zostali internowani. Po zakończeniu stanu wojennego rozpoczął się trudny okres przekształceń gospodarczych. Z inicjatywy prezesa K. Strześniewskiego zorganizowano m.in. konferencje historyczne: w 1985 r. 100-lecie urodzin prof. Alfonsa Hoffmanna i w 1986 r. 65-lecie Oddziału Toruńskiego.

Przy Oddziale w latach 1978 -1989 prowadzono cztery poradnie fachowe. W działalności szkoleniowej znaczące osiągnięcia miały również Koła Zakładowe. Na przykład Koło Zakładowe przy APATOR i OBRUSN przeprowadziło w latach 1975-1989 kilkadziesiąt dwutygodniowych kursów dla wyższego i średniego dozoru technicznego firm nt. działania i eksploatacji tyrystorowych zespołów napędowych. Wypełniano tym m.in. lukę w programach nauczania wyższych uczelni i szkół średnich. W wykładach i ćwiczeniach praktycznych uczestniczyło ok. 1100 inżynierów i techników. Nawiązywano również do tradycji przedwojennych organizując prelekcję kolegów wracających z zagranicznych wyjazdów technicznych i targów. Oddział i koła wspierały popularny przed 1990 r. ruch racjonalizatorski poprzez organizowanie różnego rodzaju konkursów. Prowadzono pracę z młodzieżą szkolną uczącą się na kierunkach elektrycznych szkół średnich. Przy Oddziale dobrze rozwinął się i działał Ośrodek Rzeczoznawstwa świadcząc usługi w zakresie badań i pomiarów, projektowania, ekspertyz, doradztwa i wykonawstwa w różnych dziedzinach elektryki. W Oddziale działały komisje egzaminacyjne sprawdzające kwalifikacje personelu eksploatującego urządzenia elektryczne różnych napięć. Dużą aktywnością wykazywały się też sekcje naukowo-techniczne i komisje problemowe.

Rys. 3. Kazimierz Strześniewski (źródło: zbiory Ośrodka Tradycji Energetyków Polskich. Archiwum Historyczne)

5. KADENCJA JERZEGO KRAUZE (1987-1994)

W kadencji 1987-1990 na prezesa wybrano Jerzego Krauze, który pełnił tę funkcję przez dwie kadencje do 1994 r. [7]. W 1987 r. K. Strześniewski otrzymał tytuł Honorowego Prezesa Oddziału Toruńskiego. Okres ten charakteryzował się intensywnymi przemianami

gospodarczymi w kraju. Od 1987 r. do 1995 r. zwiększała się w Oddziale ilość imprez naukowo-technicznych, sympozjów, konferencji związanych z aparaturą przeciwybuchową, energoelektroniką oraz elektroenergetyką. Nawiązano współpracę z górnictwem, na wiosnę odbywały się spotkania na terenie zakładu Apator, a późną jesienią z okazji święta „Barbórki” na Śląsku w Jastrzębiu lub Zabrze. W konferencjach uczestniczyli przedstawiciele: Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Instytutu Elektrotechniki w Warszawie-Międzylesiu, zarządy zakładów Apator oraz Zakładu Energetycznego Toruń. Nawiązano też współpracę z Verband Deutscher Elektrotechniker (VDE), z którym organizowano wspólne imprezy naukowo-techniczne, sympozja, konferencje, na terenie Niemiec w Halle i Lipsku oraz w Polsce w Toruniu, a ponadto organizowano wzajemne wyjazdy wypoczynkowe. Działał powołany w 1986 r. Ośrodek Rzeczoznawstwa.

Rys. 4. Jerzy Krauze (źródło: zbiory Ośrodka Tradycji Energetyków Polskich. Archiwum Historyczne)

6. MARIANN HOFFMANN I ARCHIWUM HISTORYCZNE ELEKTROENERGETYKI POLSKIEJ

W czasie omawianych kadencji działał w Oddziale Marian Hoffmann (1922-2010), syn Alfonsa Hoffmanna. Działalność zawodową w elektroenergetyce rozpoczął on jeszcze w czasie II wojny światowej w 1940 r., w fabryce Kazimierza Szpotańskiego w Warszawie, a oficjalnie zakończył w 1990 r. W czasie wojny uczęszczał w Warszawie do „Technische Fachschule”, w której realizowano program Państwowej Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda, kończąc naukę jako technik elektryk. Prowadzono tam również konspiracyjne studia wyższe, na których zaliczył pierwszy rok kierunku elektrotechnika. Po wojnie ukończył w 1950 r. studia na Politechnice Gdańskiej uzyskując stopień mgr inż. elektryka. Swoje powojenne doświadczenia zawodowe zdobywał przy odbudowie ze zniszczeń wojennych elektrowni wodnych w Gródku i Żurze, a dalszą działalność ukierunkował głównie na problematykę małych elektrowni wodnych. W obecnych czasach, kiedy rozwija się tematyka rozproszonej energetyki wykorzystującej energię słońca, wiatru i wody we współdziałaniu z zasobnikami akumulującymi energię elektryczną, problematyka małych

elektrowni wodnych nabiera jeszcze większego znaczenia, a ponadto łączy się ona z aktualnym dziś problemem oszczędnego gospodarowania zasobami wody. Na mocy uchwały Zarządu Głównego, od 2016 r. M. Hoffmann jest patronem Oddziału Toruńskiego.

Rys. 5. Marian Hoffmann (źródło: zbiory Ośrodka Tradycji Energetyków Polskich. Archiwum Historyczne)

Marian Hoffmann zainicjował (1970 r.) utworzenie branżowego „Archiwum Historycznego Elektroenergetyki Polskiej” zlokalizowanego przy Zakładzie Energetycznym w Toruniu. Został, z ramienia ZG SEP, przewodniczącym Rady Programowej tego Archiwum. Pierwszym kierownikiem Archiwum był Wiesław Szurmiej (1943-2014). Placówka ta działa do dziś, obecnie pod nazwą „Ośrodek Tradycji Energetyków Polskich” w Toruniu. Od wielu lat kieruje nią z wielkim zaangażowaniem kustosz Lidia Serbin-Zuba [6].

Rys. 6. Lidia Serbin-Zuba (źródło: zbiory Ośrodka Tradycji Energetyków Polskich. Archiwum Historyczne)

7. KADENCJE MACIEJA GRĄCZEWSKIEGO (1994-1998) I JANA BARTOSZYŃSKIEGO (1998-2002)

Kolejne lata to kadencja prezesa Macieja Grączewskiego (1994-1998) oraz dwie Jana Bartoszyńskiego (łącznie od 1998 do 2006) [7]. Główne zadania w tych kadencjach wynikały z konieczności dostosowania się do nowych warunków polityczno-gospodarczych. Uchwalony w 1996 r. nowy statut nie spowodował poważniejszych zmian roli i zadań SEP. Natomiast, w związku z przekształceniami własnościowymi w gospodarce narodowej, zmieniły się warunki finansowe. Znacznie zmniejszyły się możliwości wsparcia SEP, jego

oddziałów i kół przez przedsiębiorstwa. Oddziały SEP, aby istnieć musiały zarobić na swoje wydatki. Zapewnienie środków na działalność statutową stało się głównym zadaniem Zarządu Oddziału. OT dobrze przystosował się do nowych warunków. Uzyskiwał środki: ze składek, z dochodów uzyskiwanych za organizację seminariów, z realizacji umów przez Ośrodek Rzeczoznawstwa OT, a przede wszystkim ze szkoleń i kursów oraz egzaminów przeprowadzanych przez Komisje Kwalifikacyjne. Zmalała jednak liczba członów zwyczajnych do 284 w 1995 r. Zmalała też liczba kół, z największej 31 w latach 1977-78 do 10 w 1995 r. [7]. Wynikało to z konieczności skoncentrowania się na pracy zawodowej pracowników przedsiębiorstw działających na wymagającym rynku konkurencyjnym. W tych kadencjach doszło też do ważnych wydarzeń historycznych. W 1995 r. Rada Miejska Torunia w wyniku działań OT nadała jednemu z placów miejskich nazwę „Plac prof. Alfonsa Hoffmana”. W lutym 1996 r. odbyły się uroczystości jubileuszowe 75-lecia SEP w Toruniu. W ramach uroczystości w Dworze Artusa przedstawiono wystawę eksponatów, plasz, dokumentów i zdjęć związanych z historią elektryki w regionie pomorskim oraz wydano opracowanie K. Strześniewskiego „75 lat SEP w Toruniu” [8]. Z kolei w 2001 r. w Teatrze im. W. Horzycy obchodzono 80-lecie Oddziału Toruńskiego SEP. Z tej okazji opracowano wydawnictwo o historii Oddziału, a z uroczystości przygotowano film. W tej kadencji uruchomiono stronę internetową Oddziału.

Rys. 7. Maciej Grązewski- po lewej, Jan Bartoszyński po prawej (źródło: zbiory prywatne M. Grązewskiego oraz J. Bartoszyńskiego)

8. KADENCJE ALEKSANDRY KONKLEWSKIEJ (2006-2014; 2018-2022) I MARKA WYŻLICA (2014-2018)

Lata 2006–2021, to czasy trzech kadencji prezes Aleksandry Konklewskiej (2006-2014 oraz 2018-2022), przedzielonych kadencją Marka Wyźlica (2014-2018) [7]. W całym tym okresie kontynuowano trudne działania zapewniające Oddziałowi równowagę finansową. Ustabilizowała się też liczba członów Oddziału na poziomie ok. 400 członów, a liczba kół na poziomie 9. W tej kadencji skomputeryzowano ewidencję w zakresie działalności statutowej. Dzięki temu usprawnił się sposób prowadzenia księgowości oraz uproszczono sposób rozliczania faktur. Poprawiono ewidencjonowanie działalności Komisji Kwalifikacyjnych oraz wypisywanie świadectw kwalifikacyjnych. Kontynuowano organizowanie imprez technicznych, takich jak konferencje, sympozja, seminaria, prelekcje i szkolenia oraz wyjazdy techniczne. Szczególnie

aktywne w tej działalności były koła przy Aparaturze i Energa (dawnej przy Zakładzie Energetycznym). Jak poprzednio przykładano dużą wagę do współpracy z młodzieżą organizując: konkursy prac dyplomowych (na różnym poziomie), konkursy wiedzy elektrotechnicznej, wyjazdy techniczne również zagraniczne. Organizowano pamiątkowe wydarzenia historyczne. W 2006 r. w Grudziądzu i Toruniu odbyła się konferencja w hołdzie prof. Alfonsowi Hoffmannowi. W jej trakcie odsłonięto tablicę pamiątkową w Bazylice Kolegiackiej w Grudziądzu. W 2011 r. obchodzono w Dworze Artusa uroczystości 90-lecia Oddziału Toruńskiego. W 2011 r. Koło przy Zespole Szkół Technicznych w Grudziądzu zorganizowało konferencję „Spotkanie z prof. Alfonsem Hoffmannem”. W dniu 16 listopada 2015 r. doszło do odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej prof. A. Hoffmannowi na ścianie kamienicy, gdzie znajdowała się Restauracja Pod Lwem, w której założono Koło SEP w Toruniu w 1921 r. W 2016 r. w Dworze Artusa zorganizowano uroczystość 95-lecia Oddziału, na którym przedstawiciel ZG wręczył Akt nadania oddziałowi imienia Mariana Hoffmanna. W 2019 r. w związku z 100-leciem Stowarzyszenia Elektryków Polskich Oddział zorganizował seminarium historyczno-techniczne w sali Rejonu Energetycznego Energa-Operator. W czerwcu 2019 r. podczas XXXIX Jubileuszowego NWZD z okazji 100-lecia SEP prezes Aleksandra Konklewska została uhonorowana godnością Członka Honorowego SEP. W 2021 r. w Dworze Artusa zorganizowano uroczystość jubileuszu 100-lecia Oddziału. Z inicjatywy prezes A. Konklewskiej i przy jej współpracy, została wydana monografia „Historia Oddziału Toruńskiego SEP 1921-2021” opracowana przy współudziale Pracowni Historycznej SEP w Opolu. Przedstawiono w niej szeroko historię Oddziału Toruńskiego [5]. Obecnie Oddział Toruński tworzy 377 członów, w tym 37 kobiet, zrzeszonych w ośmiu kołach działających w: Toruniu, Grudziądzu i Brodnicy [6].

Rys. 8. Aleksandra Konklewska- po lewej, Marek Wyźlica po prawej (źródło: zbiory prywatne A. Konklewskiej oraz M. Wyźlica)

Ale, jak się wydaje, największą wagę w tych kadencjach, przyłożono do kontynuowania działalności kulturalnej i turystycznej traktując ją jako najbardziej integrującą środowisko toruńskich elektryków. Działalność ta rozpoczęła się znacznie wcześniej, początkowo Aleksandra Konklewska prowadziła ją wspólnie z Jadwigą Bąk, a później kiedy została przewodniczącą Komisji ds. Imprez i Wycieczek (w 1990 r.) organizowała ją już sama. Od tego czasu liczba wydarzeń kulturalnych i turystycznych zaczęła stopniowo rosnąć. Wtedy też jako

jeden z głównych kierunków działania Oddziału obrano stwarzanie warunków do organizacji imprez towarzyskich, integrujących elektryków Oddziału. Zarząd przyznawał fundusze bądź dofinansowywał: spotkania w zainteresowanych kołach, wspólne wyjazdy do teatru, filharmonii i na inne imprezy kulturalne, wycieczki krajowe i zagraniczne (sporadyczne od 1996 r., a od 2003 r. bardzo częste), spotkania świąteczno-noworoczne itp. Członkowie Oddziału odwiedzili większość krajów Europy i Azji. Wydaje się, że działalność, prowadzona z takim rozmachem przez Aleksandrę Konklewską, wytworzyła w wielu członkach Oddziału potrzebę korzystania z imprez kulturalnych, jak i poznawania świata. Ponadto od 1996 r. corocznie organizowano wyjazdy integracyjne dla członków SEP i ich rodzin do ośrodka wypoczynkowego zakładu Apator w Rowach nad morzem, które szybko zdobyły wielką popularność i zainteresowanie. Korzystało z nich rocznie ponad 100 osób.

Rys. 9. Okładka monografii „Historia Oddziału Toruńskiego SEP 1921-2021”

W marcu 2020 r. rozpoczęła się w Polsce pandemia, co w znacznym stopniu utrudniło działalność stowarzyszeniową. Ograniczenia związane z pandemią koronawirusa COVID-19 uniemożliwiły organizowanie zebrań, wielu imprez i spotkań. Na ile było to możliwe zastąpiono je formą zdalną poprzez internet. Kiedy jednak tylko zagrożenie powodowane pandemią osłabło udało się zorganizować wyczekiwane przez wielu członków Oddziału

spotkania integracyjne w Rowach: w dniach 18-21 czerwca 2020 r., pierwsze w którym wzięło udział 110 osób oraz drugie w dniach 17-20 czerwca 2021 r., w którym uczestniczyły aż 172 osoby.

Oddział Toruński ma długą i piękną historię, współczesną działalnością statutową potrafił zapewnić sobie samowystarczalność finansową, a działaniami integracyjnymi łączy toruńskich elektryków. Wydaje się, że obecnie, kiedy dostęp do wiedzy i informacji dzięki internetowi stał się znacznie łatwiejszy niż kiedyś, a natomiast brakuje wzajemnych kontaktów, bo zostały one zastąpione internetem i telewizją, obrany w Oddziale kierunek na ułatwianie członkom Oddziału dostępu do rozmaitego rodzaju wydarzeń integracyjnych jest bardzo właściwy i przyszłościowy. Takie działania nie tylko konsolidują grupę, ale stwarzają też postawę do uzgodnionego występowania na zewnątrz z postulatami w sprawach istotnych dla Stowarzyszenia, jak również ważnych dla szeroko pojętej polskiej elektryki.

9. BIBLIOGRAFIA

1. Hoffmann Alfons. *Pionier i współtwórca polskiej elektroenergetyki*, red. T. Domżański, Wyd. SEP Oddział Bydgoski, Bydgoszcz 2009.
2. Archiwalia Zarządu Głównego SEP (Teczka Oddziału Toruńskiego).
3. Grązewski M.: *Kronika II Rzeczypospolitej czyli wybrane fragmenty protokołów ze spotkań Stowarzyszenia Elektryków Polskich w okresie 1921-1938*, Toruń 1995 [maszynopis].
4. Sprawozdania z Koła (Oddziału) Toruńskiego oraz z całego SEP umieszczone w „Przeglądzie Elektrotechnicznym” lata 1921-1939.
5. *Historia Oddziału Toruńskiego SEP 1921-2021*, praca zbiorowa pod red. J. Hickiewicza, Wyd. SEP Oddział w Toruniu Toruń 2021.
6. Materiały archiwalne Ośrodka Tradycji Energetyków Polskich. Archiwum Historyczne w Toruniu.
7. Materiały Archiwalne Oddziału Toruńskiego, Sprawozdania z działalności OT SEP w kadencjach: 1987-1990, 1990-1994, 1994-1998, 2006-2010, 2010-2014, 2014-2018, 2018-2022 i pozostała dokumentacja archiwalna.
8. Strześniewski K.: *75 lat SEP w Toruniu*, Wyd. SEP Oddział w Toruniu, Toruń 1996.
9. Nowak M.: *90 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich w Toruniu*, Wyd. SEP Oddział w Toruniu, Toruń 2011.

HISTORY OF THE TORUŃ BRANCH OF ASSOCIATION OF POLISH ELECTRICAL ENGINEERS (1921-2021)

The article presents the most important events from the hundred-year activity of the Toruń Branch of SEP which, although initially few, played a significant role in the history of the Association. The circle was founded in 1921. Its initiator and main driving force was the first president A. Hoffmann, an independence activist, outstanding electrical power engineer and later a professor. The Second World War suspended the activities of the branch. After its completion, an independent branch was not established, but the circles from Toruń and the surrounding area were included in the Bydgoszcz branch of SEP. In 1975 the Toruń Branch was reactivated with its president K. Strześniewski. It was then that the Branch flourished, which was stopped later by the systemic political transformation at the turn of the 1980s and 1990s. The Branch endured these difficulties. The article briefly describes the further fate of the Branch, up to the present day.

Keywords: History, Association of Polish Electrical Engineers, Toruń Branch of SEP, Alfons Hoffmann.